

ETT HÅLLBART BLEKINGE

REGIONALT ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR MILJÖKVALITETSMÅLEN 2013-2016

REMISSVERSION JUNI 2012

Rapport, år och nr:	2012:XX
Rapportnamn:	Ett hållbart Blekinge - Regionalt åtgärdsprogram för miljö kvalitetsmålen 2013-2016 Remissversion juni 2012
Text	Jenny Hertzman, Anna-Karin Bilén, Fredrik Andreasson, Emelie Ahlstrand, Anne Berglund, Cecilia Serrby, Anders Gunnarsson, Ulf Lindahl, Annika Lydänge, Cecilia Näslund, Gunnar Milvert, Monika Puch, Kristina Stark, Anders Söderberg, Anders Thurén
Layout	Anna-Karin Bilén
Foto	Bergslagsbild (s 22), Anna-Karin Bilén (framsida, s 19), Linus Bilén (13), Christer Johansson (s 21), Jonas Johansson (s 9, ek), Jenny Hertzman (s 8, 14, 18, 24, baksida), Annika Lydänge (s 16), Jens Näslund (s 9, strand), Cecilia Serrby (s 15), Josefine Sköld/Skogsstyrelsen (s 28), Martin Stålhammar (s 27)
Illustrationer	Tobias Flygar
Diarienummer	502-2005-12
ISSN	1651-8527
Utgivare:	Länsstyrelsen i Blekinge län, 371 86 KARLSKRONA
Hemsida:	www.lansstyrelsen.se/blekinge
Upplaga:	Endast publicerad digitalt. Rapporten kan laddas ned på hemsidan. © Länsstyrelsen Blekinge län

Sammanfattning

Sveriges miljöarbete ska syfta till en hållbar utveckling på alla nivåer och på lång sikt. Vi står inför spännande utmaningar för att skapa ett hållbart Blekinge. Det behövs samordnade insatser och fokus för att framgångsrikt närma oss den samhällsomställning som krävs med förändrade levnadsvanor till följd. Alla steg i rätt riktning är positiva. Förändringsarbete tar tid, men det är en nödvändighet att börja leva för en hållbar framtid, inte bara föreställa sig den i tanken!

Miljökvalitetsmålen och miljömålssystemet har satts upp för att utvärdera och bedöma om miljöpolitiken får avsedd effekt. Länsstyrelsen ansvarar tillsammans med Skogsstyrelsen för att samordna och administrera det regionala miljömålsarbetet. Detta innebär bland annat att ge vägledning och inspirera lokala och regionala aktörer som kommuner, landstinget, Region Blekinge och näringsliv med flera.

Åtgärdsprogrammet för miljömålen är ett verktyg i miljöarbetet. Genom att definiera och prioritera specifika åtgärder, är förhoppningen att samla krafterna och uppmärksamma de åtgärder som gör bäst nytta, samtidigt som de är realistiska. Allt miljöarbete är viktigt och leder till att miljökvalitetsmålen nås i olika stor utsträckning. Åtgärdsprogrammet kompletterar insatser som redan görs och bör vara ett underlag för länets strategiska utvecklingsarbete. Programmet har tagits fram i samverkan med en regional arbetsgrupp bestående av representanter från Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, kommunerna och Miljöförbundet Blekinge Väst. Det kommer årligen att följas upp och aktörers åtaganden kommer att utvärderas.

Åtgärdsprogrammet löper över åren 2013-2016 och tanken är att föreslagna åtgärder ska ha genomförts eller påbörjats inom denna tidsperiod. Totalt ingår i nuläget 55 åtgärder uppdelade i 5 temaområden:

- Biologisk mångfald
- Friskt vatten
- Hållbar bebyggelseutveckling
- Mindre gift på drift
- Skog och odlingslandskap

Ett annat viktigt temaområde är Mindre klimatpåverkan – energi och transporter. Vi inväntar här resultaten från den regionala klimat- och energistrategin som utarbetas i bred samverkan med olika intressenter under 2012-2013. Föreslagna åtgärder inom klimat- och energistrategin kommer att skickas ut på en separat remiss och sedan infogas i detta dokument.

Vi står idag inför stora utmaningar och det kommer att bli svårt att uppnå miljökvalitetsmålen till år 2020. Genom att fokusera miljöarbetet och samordna våra satsningar, kan vi komma en bra bit framåt! Åtgärdsprogrammet tydliggör vad som krävs av olika aktörer, men det är upp till varje aktör att anta utmaningen!

Miljökvalitetsmål

1.

2.

3.

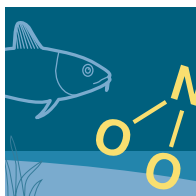
4.

5.

6.

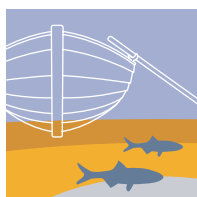
7.

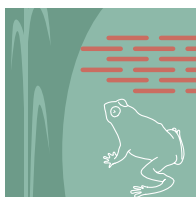
8.

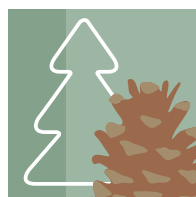
9.

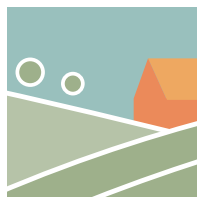
10.

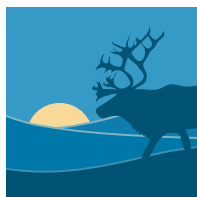
11.

12.

13.

14.

15.

16.

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Gifrfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Åtgärder kort och gott.....	6
Sveriges miljömål	8
Miljömålsstrukturen	8
Generationsmålet	8
Miljökvalitetsmålen	9
Etappmål	9
Uppföljning.....	9
Uppföljning i Blekinge	12
Åtgärdsprogram	13
Syfte	13
Genomförande	13
Koppling till pågående utveckling	14
TEMA: Biologisk mångfald	15
Utmaningar	15
Åtgärder	16
TEMA: Friskt vatten.....	18
Utmaningar	18
Åtgärder	19
TEMA: Hållbar bebyggelseutveckling	21
Utmaningar	21
TEMA: Mindre gift på drift.....	24
Utmaningar	24
Åtgärder	25
TEMA: Mindre klimatpåverkan – energi och transporter.....	27
Utmaningar	27
Åtgärder	27
TEMA: Skog och odlingslandskap.....	28
Utmaningar	28
Åtgärder	29
Bilaga 1: Framtida åtgärdsförslag	31
Bilaga 2: Framtagande av åtgärdsprogram	32

Åtgärder kort och gott

Biologisk mångfald

- Strategi för regionalt hotade arter och naturtyper
- Ta fram en sammanställning över de medel som finns att söka för att skapa/återställa biologisk mångfald
- Åtgärdsprogram för hotade arter
- LIFE+-projektet "Målarmusslans återkomst ger friskare åar" genomförs
- Skötsel av skyddsvärda träd samt ökad kunskap om träden
- Åtgärda vandringshinder som hindrar ålens, öringens och andra organismers rörelse i vattendragen
- Ta fram och genomföra ett program för övervakning av kustfiskbestånd
- Ta fram rutiner för frivillig informationsrapportering från fiskare
- Öka antalet våtmarker i länet

Hållbar bebyggelseutveckling

- Ta fram kunskaps- och planeringsunderlag för skydd och skötsel av tätortsnära natur- och rekreationsområden som stöd för tätortsutveckling
- Framtagande och vidareutveckling av stadsmiljöprogram och tätortsanalyser
- Ta fram/uppdatera kunskaps- och planeringsunderlag för hälso- och säkerhetsaspekter som stöd för fysik planering och byggande
- Ta fram fördjupningar av riksintressen för kulturmiljövården
- Ta fram ett samlat regionalt natur- och kulturmiljöprogram
- Ta fram kommunala natur- och kulturmiljöprogram
- Samverkan kring kust- och skärgårdsfrågor i översiktsplanering
- Förebygga brand i kulturmiljöer och minska konsekvenserna vid brand
- Kartläggning av radonhalter i skolor och förskolor

Friskt vatten

- Skydd av vattenresurser som är viktiga för den långsiktiga dricksvattenförsörjningen
- Inrätta vattenskyddsområden och översyn av befintliga vattenskyddsområden
- Kartlägga och åtgärda vattenkvalitet i enskilda brunnar och vattentäkter som försörjer färre än 50 personer eller levererar mindre än 10 m³ per dygn
- Ta fram en regional riskanalys för skydd av värdefulla inlandsvatten och större vattentäkter vid olyckor
- Kontrollprogram för råvattenkvalitet i dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller levererar mer än 10 m³ per dygn
- Föreskrifter om tillståndsplikt eller anmälningsplikt för enskilda vattentäkter i områden där det råder eller riskerar uppstå brist på tillgång till grundvatten av god kvalitet
- Planeringsunderlag över potentiella riskområden för saltvatteninträngning i grundvatten tas fram
- Tillgängliggöra sammanställningar av anläggningar för berg- och grundvattenvärme
- Vatten- och avloppsplaner tas fram
- Minskning av obehandlat avloppsvatten från avloppsanläggningar (bräddning)
- Minskning av ovidkommande vatten och tillskottsvatten till avloppsreningsverk

Mindre gift på drift

- Kartläggning av miljöfarliga verksamheters kemikalieanvändning
- Kemikaliefri bekämpning av ogräs på offentlig mark
- Information om en giftfri vardag
- Utfasning av särskilt farliga ämnen inom byggbranschen
- Ta fram riktlinjer för hantering av förorenade massor
- Inventering av förorenade områden - pågående verksamhet
- Riktat arbete med tillsynsvägledning för förorenade områden
- Information till fritidsbåtsägare om båtlivets miljöpåverkan
- Länsgemensamma tillsynskampanjer av småbåtsbåtar
- Minskad användning av bekämpningsmedel inom jordbruket, som aktiv substans per ha och antal bekämpningar per ha
- Ökning av skydds- och kantzoner utmed vattendragen
- Utvärdera den översiktliga riskbedömningen av potentiell föroreningsbelastning på grundvattenförekomster som utfördes inom "Förvaltningsplan för Södra Östersjöns Vattendistrikt 2009-2015"
- Skydda kommunala vattentäkter och grundvatten från kemiska bekämpningsmedel

Skog och odlingslandskap

- Långsiktigt skydd av skogsmark
- Behålla och/eller skapa kantzoner vid avverkning utmed sjöar, vattendrag och våtmarker
- Markberedning begränsas i anslutning till sjöar, vattendrag och våtmarker
- Ökad askåterföring efter avverkning och uttag av GROT
- Strategi för att bevara representativa helhetsmiljöer i länets odlingslandskap med höga natur- och kulturvärden
- De mest värdefulla äng- och hagmarkerna och helhetsmiljöerna identifieras och prioriteras för stöd och åtgärder
- Restaurering av marker i skärgårdslandskapet
- Utveckla nya former för hävden av ängs- och betesmarker
- Rådgivning för lantbruk
- Ökning av skydds- och kantzoner på åkermark utmed vattendragen
- Ökad andel ekologisk odling
- Ökad andel konsumtion av ekologiska livsmedel inom den offentliga sektorn

Minskad klimatpåverkan - energi och transporter

Sveriges miljömål

Miljömålsstrukturen

Miljömålen har satts upp för att utvärdera och bedöma om miljöpolitiken får förväntad effekt i samhället, naturen och utvecklingen. Syftet är att nå en miljömässigt hållbar utveckling på lång sikt. Riksdagen beslutade 2010 om en ny struktur för miljöarbetet:

- Ett övergripande generationsmål
- Miljökvalitetsmål med preciserings
- Etappmål

Totalt har riksdagen antagit 16 miljökvalitetsmål för olika områden och det övergripande generationsmålet innebär att de stora miljöproblemen ska vara lösta till 2020. För att uppnå detta krävs fokus, engagemang och samverkan mellan de flesta aktörer i samhället. Vår inställning till resursanvändning och attityd till miljöfrågor i stort måste genomgå en förändring i stor skala för att vi ska uppnå våra åtaganden. Ett viktigt syfte med miljökvalitetsmålen med preciserings och etappmål är att de ska vara vägledande för allas miljöarbete.

Länsstyrelsen ansvarar i stort för den regionala samordningen och årliga uppföljningen av de regionala miljömålen. De regionala miljömålen kommer att revideras under 2012-2013.

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken och ska ge vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att den önskade miljökvaliteten ska kunna nås. Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska vara uppfyllda inom en generation och att miljöpolitiken ska inriktas mot att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och att deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Miljökvalitetsmålen

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och följs upp varje år. Länsstyrelsen i Blekinge och Skogsstyrelsen har fastställt regionala miljömål för 15 av de 16 miljökvalitetsmålen, miljökvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö* gäller inte för Blekinge. De regionala miljömålen kommer att revideras under 2012-2013.

Genom preciseringarna förtydligas innebörden av miljökvalitetsmålen och det miljötillstånd som ska nås. Preciseringarna ska även utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålen, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet¹.

Här finns miljömålen!

Länsstyrelsens webbplats

Information om miljömålen i Blekinge län finner du på Länsstyrelsens webbplats. Här finns aktuella data om hur det går med uppföljningen, indikatorvärden, fördjupningsinformation och bedömningar om måluppfyllelse. På webbplatsen kan du också ladda ner rapporter och broschyrer.

www.lansstyrelsen.se/blekinge

Miljömålsportalen

Miljömålsportalen är Sveriges officiella portal för de sexton nationella miljökvalitetsmålen. Här hittar du alla nationella miljömål med preciseringar, etappmål, liksom bakgrundsfakta, data för uppföljningsindikatorer och bedömningar om målen kommer att nås. På portalens länssidor kan du följa utvecklingen på regional nivå och hitta uppgifter för samtliga län.

Via Miljömålsportalen kan du även beställa rapporter och informationsmaterial.

www.miljomal.se

Etappmål

Etappmålen ska identifiera en önskad samhällsomställning och ange steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. Etappmålen ska däremot inte ange ett miljötillstånd eftersom det är fastlagt i miljökvalitetsmålen med preciseringar. Etappmålen beslutas i första hand av regeringen.

Uppföljning

I uppföljningen av miljökvalitetsmålen bedöms om dagens styrmedel och de åtgärder som görs före år 2020 är tillräckliga för att nå målen. Hänsyn ska tas till att effekterna av åtgärder kan ske med fördröjning, bland annat för att naturen har lång återhämtningstid, och att vissa miljökvalitetsmål är helt beroende av internationella insatser för att nås. Bedömningen sammanfattas i betyget ja, nära eller nej.

Nej

Det är inte möjligt att nå målet till 2020 med idag beslutade eller planerade styrmedel

Nära

Målet är nära att nås. Det finns i dag planerade styrmedel som beslutas före 2020

Ja

Målet nås med i dag beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före 2020

Sveriges 16 miljö kvalitetsmål

1. Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

2. Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturarvet inte skadas.

3. Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

4. Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

5. Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

6. Säker stål miljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

7. Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

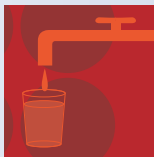
8. Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet ska nås inom en generation.

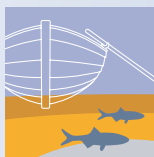
9. Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet ska nås inom en generation.

11. Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

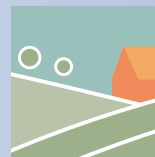
12. Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet ska nås inom en generation.

13. Ett rikt odlingslandskap

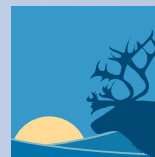
Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

14. Storslagen fjällmiljö

(Miljömålet är inte aktuellt för Blekinge)

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

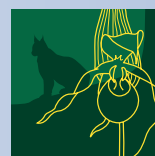
15. God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Mäniskor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Uppföljning i Blekinge

Vid bedömningen av miljö kvalitetsmålen år 2011 har de nya bedömningsgrunderna använts.

Bilden av möjligheten att nå miljö kvalitetsmålen är mer negativ för Blekinge än för landet som helhet. Skillnaden kan delvis bero på de nya bedömningsgrunderna.

I Blekinge bedöms miljö kvalitetsmålet för våtmarker kunna nås med i dag beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före 2020.

Miljö kvalitetsmålen för luftkvalitet, strålmiljön, och odlingslandskapet bedöms vara nära att nås. Det finns i dag planerade styrmedel som beslutas före 2020. För att dessa mål ska nås krävs det konkreta åtgärder, kunskapsuppbyggnad, förbättrat dataunderlag samt resurser.

Miljö kvalitetsmålen för förorening, giftfri miljö, övergödning, sjöar och vattendrag, grundvatten,

hav, kust och skärgård, skogen, bebyggd miljö samt biologisk mångfald bedöms inte vara möjliga att nå till 2020 med idag beslutade eller planerade styrmedel. För att nå miljö kvalitetsmålen krävs det en kombination av skärpt lagstiftning, beslut om tillräckligt långtgående åtgärder, kunskapsuppbyggnad, resurser samt en förändrad attityd kring livsstil, konsumtion och tillväxt. Alla miljö kvalitetsmål är mer eller mindre beroende av om andra miljö kvalitetsmål nås.

Av Blekinges 68 delmål bedöms 35 procent uppnås, sex procent är möjliga att nå om ytterligare åtgärder genomförs, medan 59 procent av delmålen inte uppnås/har uppnåtts i tid.

Sammanfattningsvis visar bedömningen att även om tillståndet i miljön förbättrats i många avseenden är takten i förändringarna för långsam för att vi ska nå såväl delmål som miljö kvalitetsmål inom utsatt tid.

Uppföljning av miljö kvalitetsmålen i Blekinge år 2011

Bedöms enbart
på nationell nivå

1. Begränsad klimatpåverkan

Nej

9. Grundvatten av god kvalitet

Nej

2. Frisk luft

Nej

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Nej

3. Bara naturlig förorening

Ja

11. Myllrande våtmarker

Nej

4. Giftfri miljö

Nej

12. Levande skogar

Bedöms enbart
på nationell nivå

5. Skyddande ozonskikt

Nära

13. Ett rikt odlingslandskap

Nära

6. Säker strålmiljö

Nej

15. God bebyggd miljö

Nej

7. Ingen övergödning

Nej

16. Ett rikt växt- och djurliv

Nej

8. Levande sjöar och vattendrag

Åtgärdsprogram

Syfte

Uppföljningen av målen och trender i samhället tyder på att det blir svårt att nå flera av miljökvalitetsmålen till år 2020. Vi står inför stora utmaningar och för att nå framgång behöver vi fokusera i vårt åtgärdsarbete. Detta åtgärdsprogram ersätter tidigare åtgärdsprogram från 2005¹ och löper över åren 2013-2016. Programmet omfattar de 15 miljökvalitetsmål som är aktuella i Blekinge. Totalt ingår i nuläget 55 åtgärder uppdelade i temaområden:

- Biologisk mångfald
- Friskt vatten
- Hållbar bebyggelseutveckling
- Mindre gift på drift
- Mindre klimatpåverkan – energi och transporter
Inga åtgärder i remissen, läggs till i slutversionen
- Skog och odlingslandskap

Många åtgärder passar in under flera temaområden, men varje åtgärd finns bara med på ett ställe.

Syftet med Blekinges regionala åtgärdsprogram är att lyfta och genomföra de åtgärder som krävs i vårt län för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska uppnås. Ambitionen är att åtgärdsprogrammet ska vara ett användbart verktyg på både regionalt och lokalt plan. Åtgärdsprogrammet ska inspirera och vara ett stöd för olika aktörer i deras arbete för att prioritera miljöarbete i sin verksamhet. Åtgärdsprogrammet kan utgöra underlag för länets strategiska utvecklingsarbete inom bland annat fysik planering, infrastrukturplaner, tillväxtprogram, turismutveckling och samhällsutveckling generellt. Företag kan hantera åtgärderna i miljöledningssystem och hitta incitament för utveckling av nya innovativa produkter och tjänster.

Åtgärderna i detta program utgör bara en del av det samlade miljöarbetet i Blekinge som också bidrar till att vi närmar oss miljökvalitetsmålen. Programmet ska komplettera de insatser som redan görs och samordnas med gällande planer, program och liknande. Åtgärderna ska vara realistiska och bidra till en hållbar utveckling. Miljöarbetet blir genom åtgärdsprogrammet konkret och mätbart vilket möjliggör utvärdering och kunskapshöjande uppföljning.

Genomförande

Allt miljöarbete som genomförs är viktigt för att vi till nästa generation ska kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Länsstyrelsen, kommunerna och Skogsstyrelsen är de huvudsakliga aktörerna och har därmed ett större ansvar än övriga aktörer. Länsstyrelsen fattar beslut över de åtgärder som "ägs" av Länsstyrelsen och rekommenderar övriga aktörer att verka enligt förslagen. Det är av stor vikt att kommunledningar och motsvarande är medvetna om den årliga prioriteringen och att åtgärderna ses som en naturlig del i arbetet med verksamhetsplanering och budget. Representanter från samtliga kommuner har varit delaktiga i framtagandet av åtgärder och ansvarar för förankringen inom respektive kommun. Eftersom åtgärdsprogrammet skickats ut på bred remiss, har de föreslagna åtgärderna förankrats genom att olika aktörer får möjlighet att komma med synpunkter och åta sig att genomföra, för dem, relevanta åtgärder.

- Länsstyrelsen upprättar en årlig verksamhetsplanering baserad på åtgärdsprogrammet och uppgifter från övriga aktörer. I samverkan med framförallt kommunerna men även andra aktörer, tas en verksamhetsplan med planerade åtgärder för det kommande året fram.
- Ansvariga aktörer ska årligen rapportera till Länsstyrelsen vilka åtgärder som genomförts under föregående år och vilka effekter det arbetet resulterat i.
- Varje år gör Länsstyrelsen en uppföljning med en utvärdering av hur bra man lyckats med att genomföra de åtgärder man åtagit sig. Årligen analyseras om åtgärderna ger avsedd effekt.

¹ Länsstyrelsen, 2005. Förslag på åtgärder för att nå miljömålen i Blekinge län

Koppling till pågående utveckling

I detta åtgärdsprogram har ett antal åtgärder lyfts fram, men det är viktigt att komma ihåg att inte enbart dessa leder till att vi uppnår uppsatta mål. De ska snarare betraktas som ett steg på vägen som kompletterar pågående miljöarbete inom näringsliv, offentlig sektor, ideella organisationer, privatpersoner och olika föreningar. Genom att definiera och prioritera specifika åtgärder är förhoppningen att samla krafterna och uppmärksamma de åtgärder som gör bäst nytta samtidigt som de är realistiska.

Flera viktiga styrdokument för olika sektorer innehåller åtgärder som stärker genomförandet av åtgärdsprogrammet, till exempel Klimat- och energistrategin för Blekinge, Samverkansplanen för Blekinge Arkipelag, Åtgärdsprogrammet för vattenförvaltningen, Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper, Skogsstrategin för Blekinge, Landsbygdsprogrammet, Regionalt program för efterbehandling av förorenade områden, Kulturmiljöprogram samt planeringsunderlag för fysik planering och klimatanpassning. Åtgärder från dessa dokument har i några fall lyfts in i åtgärdsprogrammet som prioriterade åtgärder. I andra fall anser man att åtgärdsarbetet fungerar bra inom pågående verksamhet och inga prioriterade åtgärder i detta initiativ är nödvändiga.

Många åtgärder kan genomföras inom ordinarie verksamhet, men somliga åtgärder kräver extern finansiering och uppstart av projekt. Åtgärdsarbetet är aktivt eftersom nödvändiga åtgärder prioriteras från år till år.

Läshänvisning

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i miljön som vi vill uppnå inom en generation

Under varje tema finns en kortfattad beskrivning av bakgrund, utmaningar och åtgärder. Sedan följer en tabell med förslag på prioriterade åtgärder och huvudsakliga aktörer som föreslås ansvara för åtgärden. Aktör med huvudansvar är markerad med fet stil.

TEMA: Biologisk mångfald

En hög biologisk mångfald innebär att det finns många olika arter, en hög genetisk variation och ett landskap med många olika naturtyper som vattendrag, sjöar, våtmarker och skog. Biologisk mångfald ger oss en stor mängd ekosystemtjänster, det vill säga livsnödvändiga tjänster vi får ”gratis” av naturen, så som pollinering av våra grödor, rening av vatten och luft, bildandet av jord och skydd mot erosion. Områden med en hög biologisk mångfald anses även ha en större motståndskraft mot framtida klimatförändringar.

Blekinges biologiska mångfald idag är resultat av klimat, geologiska förutsättningar och människans olika verksamheter. Många av våra växter och djur, som idag är hotade, är på olika sätt gynnade eller till och med beroende av att landskapet brukas. Omläggningen av jord- och skogsbruket under det senaste seklet påverkar den biologiska mångfalden negativt. Äldre brukningsmetoder skapade en stor variation i landskapet och mångfalden av odlade grödor och husdjursraser var också större.

Det finns ca 1200 arter i Blekinge som är med i den svenska rödlistan, vilket innebär att de riskerar att försvinna från Sverige om inga åtgärder vidtas. Länsstyrelserna tar på uppdrag av Naturvårdsverket fram åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. Ett av åtgärdsprogrammen som är särskilt viktigt för Blekinge är det för skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Med skyddsvärda träd menas gamla och grova träd, hålträd, hamlade träd och döda träd. I Blekinge finns stora mängder skyddsvärda träd,

Åtgärderna bidrar främst till miljömålen:

- Ett rikt växt- och djurliv
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt odlingslandskap
- Levande skogar
- Myllrande våtmarker

främst gamla ekar i vår lövskogskust. Många andra arter är beroende av och knutna till de skyddsvärda träden, såsom insekter, lavar, mossor och svampar. Genom att säkerställa att träden finns kvar ger man även förutsättning för dessa arter.

Våtmarker är av stor vikt för den biologiska mångfalden och en nödvändig livsmiljö för flera arter som långbensgroda, strandpadda, rastande flyttfåglar och lekande gäddor. I Blekinge har 90 % av våtmarksrealen försvunnit genom mänsklig påverkan sedan slutet av 1800-talet.

Den biologiska mångfalden ska enligt miljömålen bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald för rekreation och friluftsliv, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Utmaningar

Många områden som är viktiga för den biologiska mångfalden är samtidigt attraktiva områden för fysisk exploatering och mänskliga aktiviteter som exempelvis turism, vindkraftsetablering och bebyggelse. En utmaning är att hitta en balans mellan utveckling och bevarande som är baserad på bra kunskapsunderlag.

Gamla skyddsvärda träd blir allt färre, till stor del på grund av landskapets igenväxning men även på grund av avverkning och exploatering. Det är en utmaning att bevara och förvalta det blekingska eklandskapet.

Grunda vikar är produktiva och har stor betydelse för många fiskarter som lek-, uppväxt- och födosöksområden, men dessa kan slås ut av övergödning och bottendöd. Även miljögifter kan påverka fisken.

Missbildningar och reproduktionsstörningar som misstänks ha samband med miljögifter förekommer längs den svenska Östersjökusten. Ett annat problem som idag påverkar vissa fiskarters överlevnad och utbredning är vandringshinder i vattendragen.

Klimatförändringar kan innebära ett hot i sig, eftersom livsmiljön för många organismer förändras samtidigt som förutsättningarna för etablering av främmande arter kan öka och medföra utslagning av en del av vår svenska flora och fauna.

Åtgärder

En gemensam strategi för arbetet med länets hotade arter skulle vara ett användbart verktyg för att effektivisera och tydliggöra de arbetsinsatser som krävs av olika aktörer. Till strategin bör man även knyta en genomförandeplan som innefattar de åtgärder som behövs samt en tydlig prioritering mellan arter och viktiga miljöer. EU:s miljöstöd till jordbruk och ersättningar i Landsbygdsprogrammet är bland

de viktigaste instrumenten för att bevara den biologiska mångfalden.

Det finns olika medel att söka för projekt som främjar skyddet och/eller livsmiljön för hotade arter. En sammanställning över de medel som är möjliga att söka skulle kunna underlätta och inspirera både myndigheter och andra aktörer till framtida arbete för den biologiska mångfalden.

Ett viktigt verktyg för att bevara den biologiska mångfalden är skydd och skötsel av värdefulla naturområden. Det är också viktigt att arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter fortsätter. Många gånger är det lämpligt att satsa resurser på så kallade flaggskeppsarter, vilka fungerar som symbol för en livsmiljö som gynnar många fler arter och miljöer. Ett sådant exempel är den tjockskaliga målarmusslan. Detsamma gäller skyddsvärda träd där många olika arter är beroende av gamla och grova träd.

Att åtgärda vandringshinder i vattendragen är viktigt för den biologiska mångfalden i vattnen, för både fisk och andra organismer. En prioriteringslista över vilka vandringshinder som först bör åtgärdas skall tas fram. Ett program för övervakningen av kustfiskbestånd är önskvärt för att kunna utvärdera eventuella förändringar i beståndens storlek och sammansättning och i ett tidigt skede utreda behov av åtgärder. Ett samarbete med fiskare skulle markant öka kunskapen och utbredningen av missbildningar och skador på fisk till följd av miljögifter.

Idag restaureras en del våtmarker och nya anläggs, det är då viktigt att de utformas på ett sätt som främjar den biologiska mångfalden. Det finns ett stort behov av att öka antalet våtmarker i länet.

Nr	Åtgärd	Aktör
BM 1	Strategi för regionalt hotade arter och naturtyper Åtgärden innebär att ta fram en regional strategi för skyddsvärda arter och utifrån denna analysera åtgärdsbehov och behov av skydd för arter och/eller deras miljöer. Ta fram flaggskeppsarter/kommunarter/ansvarsarter och ta fram en informationsstrategi.	Länsstyrelsen Skogsstyrelsen Kommuner Ideella föreningar LRF Trafikverket Södra Sydved Skogssällskapet Försvarsmakten

Nr	Åtgärd	Aktör
BM 2	Ta fram en sammanställning över de medel som finns att söka för att skapa/återställa biologisk mångfald Det finns många möjligheter att få medel för att göra en insats för naturen och den biologiska mångfalden. Det gäller bara att känna till möjligheterna.	Länsstyrelsen Kommuner Skogsstyrelsen
BM 3	Åtgärdsprogram för hotade arter Fortsatt arbete med åtgärdsprogram för hotade arter. Populationsförstärkande åtgärder, kunskapsinhämtning och utökning av arternas livsmiljöer genomförs.	Länsstyrelsen Kommuner Skogsstyrelsen Markägare Skogs- och jordbruksnäringsn
BM 4	LIFE+-projektet "Målarmusslans återkomst ger friskare åar" genomförs Målarmusslans återkomst är ett samarbetsprojekt mellan Länsstyrelserna i Skåne, Blekinge, Jönköping, Östergötland och Södermanland samt Karlstads universitet. Projektets målsättning är att förbättra vattenkvalitet och livsmiljöer i elva sydsvenska vattendrag, till gagn för den biologiska mångfalden och oss människor. I Blekinge är det Bräkneån och Mörrumsån som berörs.	Länsstyrelsen
BM 5	Skötsel av skyddsvärda träd samt ökad kunskap om träden Åtgärder för att gynna skyddsvärda träd genomförs, information om träden och om möjligheten att söka pengar för åtgärder sprids till markägare, fortsatt inventering av skyddsvärda träd och samverkan mellan myndigheter och kommuner. Ett trädråd bör bildas i Blekinge med kompetens av trädgårdsmästare, ekologer, arborister och kulturmiljövårdare. Rådet ska verka för en sammanhållen planering, styrning och förvaltning av särskilt skyddsvärda träd inom kommunerna.	Länsstyrelsen Kommuner Skogsstyrelsen Markägare Frivilliga/intresseorganisationer
BM 6	Åtgärda vandringshinder som hindrar ålens, öringens och andra organismers rörelse i vattendragen Åtgärden innebär att en strategi tas fram för vilka vandringshinder som ska prioriteras. De prioriterade vandringshindren ska åtgärdas.	Länsstyrelsen Trafikverket Kommuner Ägare till vandringshinder
BM 7	Ta fram och genomföra ett program för övervakning av kustfiskbestånd Ett regionalt program med regelbundna provfiske upprättas.	Länsstyrelsen Havs- och Vattenmyndigheten Kustbevakningen Kustvattenvårdsförbundet
BM 8	Rutiner för frivillig informationsrapportering från fiskare Rutiner för frivillig informationsrapportering från fiskare angående bl. a skadad fisk, abnormiteter och främmande arter tas fram.	Länsstyrelsen Fiskare Forskningscentra
BM 9	Öka antalet våtmarker i länet Inventeringar och uppsökande verksamhet för att hitta lämpliga platser för våtmarker. Uppföljning och utvärdering av de våtmarker som anlagts. Rådgivning bör prioriteras geografiskt enligt prioriteringskartan i länsstyrelsens våtmarkspolicy. Finansieras med landsbygdsutvecklingsmedel.	Länsstyrelsen Kommuner Markägare Vattenmyndigheterna Trafikverket Rådgivningsorganisationer

TEMA: Friskt vatten

Rent vatten är en förutsättning för liv!

Vi lever i ett land där tillgången till vatten är god. Det finns många sjöar, åar, bäckar och andra vattendrag som berikar våra liv på flera sätt, inte minst som dricksvatten.

En god kvalitet på vattnet är viktig för de flesta växt- och djurarter. Vattnet i dess olika former är värdefullt för friluftsliv med möjlighet till fiske, båtliv och bad.

Det finns allvarliga hot mot vårt vatten som till exempel miljöproblemen förorening, övergödning, miljögifter och fysisk påverkan. Klimatförändringar kan medföra fler översvämningar och mildare vintar, som i sin tur kan vara en orsak till högre humushalt (brunare vatten) och mer bakterier i våra dricksvattentäkter. Insatser för att minska hoten har hög prioritet för ett kustlän som Blekinge. Kusten är tätbefolkad och har stor betydelse för friluftsliv och turism, samtidigt som det finns flera känsliga vikar och fjärdar med begränsad vattenomsättning.

Dricksvatten brukar kallas vårt mest betydelsefulla livsmedel. Vattenförsörjningen är en viktig del av ett fungerande samhälle. Rent vatten är en förutsättning för att bedriva jordbruk, djurhållning och olika typer av livsmedelsindustrier. Sverige har hög kvalitet på dricksvattnet och Blekinge är inget undantag.

Åtgärderna bidrar främst till miljömålen:

- Levande sjöar och vattendrag
- Ingen övergödning
- Grundvatten av god kvalitet
- God bebyggd miljö
- Hav i balans samt levande kust och skärgård

Utmaningar

Dricksvattenkvaliteten på såväl yt- som grundvattnet hotas av förorening, övergödning, bekämpningsmedel och andra miljögifter. Även utsläpp av föroreningar vid olyckor är en riskfaktor.

Bekämpningsmedelsrester förekommer i så mycket som 30 procent av länets vattentäkter och i flera täkter finns förhöjda halter av nitrat och klorid. I Blekinge har bara hälften av vattentäkterna någon form av vattenskydd. Flera av vattenskyddsområdena inrättades huvudsakligen på 1970-talet och behöver ses över. Ett nätverk av vattentäkter som är skyddade mot exploatering och föroreningar är viktigt för att trygga en framtida dricksvattenförsörjning.

I Blekinge finns även ett stort antal enskilda brunnar, där fastighetsägaren har ansvar för sitt brunnsvatten och ska utföra ev. åtgärder. Kommunerna är rådgivare för brunnsägare. Länsstyrelsen kan uppmärksamma problemet och arbeta för att brunnsägarna regelbundet tar vattenprover. Kvalitetsproblem är vanligt och det är viktigt att fastighetsägaren kontrollerar sitt brunnsvatten regelbundet. Den vanligaste orsaken till otjänligt brunnsvatten i länet är förhöjda kopparhalter. Det är också vanligt med höga bakteriehalter.

Avloppsvatten är en bidragande orsak till övergödningen av sjöar och hav. Konsekvenserna är allvarliga med syrebrist, algbloomningar och igenväxning som följd. Kommunerna behöver, i samverkan med länsstyrelsen, utveckla vatten- och avloppsplaner. Detta arbete är särskilt viktigt i områden med vattenförekomster som inte har god status enligt vattendirektivet. Alla större reningsverk i Blekinge använder i dag modern teknik för både kväve- och fosforrening. Ett förbättrat ledningsnät och åtgärder för att minska antalet bräddningar skulle förhindra att större mängder obehandlat avloppsvatten kommer ut i våra vattendrag.

Åtgärder

Inom arbetet med ”Åtgärdsprogrammet för Södra Östersjöns Vattendistrikt 2009-2015” ingår flera åtgärder som har bäring på miljömålen och vattenkvalitet.

För att säkra tillgången på dricksvatten av hög kvalitet bör långsiktiga lokala/regionala planer för vattenförsörjning tas fram. Dessa ska inkludera inrättande och översyn av skyddsområden kring vattentäkter och reservvattentäkter. Vidare föreslås att kontrollprogram för kommunala och kommersiellt använda vattentäkter tas fram. Inventering och tillsyn av enskilda vattentäkter bör utföras, i synnerhet i kustområdena. De administrativa åtgärder, som inventering, tillsyn, vattenplanering och inrättande av skyddszoner, vilka föreslås i detta dokument, kan bidra till att förbättra eller bibehålla en god vattenkvalitet.

Genom ett lokalt omhändertagande av dagvatten och förbättrat ledningsnät kan minskade utsläpp av närsalter och organiskt material från reningsverken åstadkommas. De åtgärder som berör enskilda avlopp ingår i de kommunala vatten- och avloppsplanerna och inga specifika åtgärder har tagits upp här.

Nr	Åtgärd	Aktör
FV 1	Skydd av vattenresurser som är viktiga för den långsiktiga dricksvattenförsörjningen Vattenförsörjningsplaner (regionala och kommunala) utarbetas. Vattenresurser som är viktiga för den långsiktiga vattenförsörjningen utpekas.	Länsstyrelsen Kommuner
FV 2	Inrätta vattenskyddsområden och översyn av befintliga vattenskyddsområden Vattenskyddsområden inrättas för alla kommunala dricksvattentäkter och vid behov revideras skyddsföreskrifter och avgränsningar för befintliga vattenskyddsområden. Inom vattenskyddsområdet gäller föreskrifter till skydd för vattnet så att det kan användas för vattentäkt under ett flergenerationsperspektiv. Det kan gälla restriktioner vad gäller schaktningsarbeten, bergvärme, spridning av gödsel och bekämpningsmedel m.m.	Länsstyrelsen Kommuner
FV 3	Kartlägga och åtgärda vattenkvalitet i enskilda brunnar och vattentäkter som försörjer färre än 50 personer eller levererar mindre än 10 m³ per dygn Åtgärden innebär att kommunerna ska verka för att brunnsägare tar vattenprover vart tredje år och att dessa registreras i nationell databas. Kartläggningen genomförs av kommuner och Länsstyrelsen och bör omfatta vanliga problemparametrar i Blekinge. Vid otjänlig vattenkvalitet är brunnsägaren ansvarig för eventuella åtgärder.	Kommuner Fastighetsägare Länsstyrelsen
FV 4	Ta fram en regional riskanalys för skydd av värdefulla inlandsvatten och större vattentäkter vid olyckor Upprätta en regional riskanalys för att förebygga negativ miljöpåverkan vid olyckor.	Länsstyrelsen Kommuner Räddningstjänst

Nr	Åtgärd	Aktör
FV 5	Kontrollprogram för råvattenkvalitet i dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller levererar mer än 10 m³ per dygn Huvudmän för berörda dricksvattentäkter genomför löpande kontroll av råvattenkvaliteten. Syftet är att bevaka förekomst av eventuella föroreningar i råvattnet för att kunna införa åtgärd i tidigt skede.	Kommunernas huvudmän för dricksvattentäkt
FV 6	Föreskrifter om tillståndsplikt eller anmälningsplikt för enskilda vattentäkter i områden där det råder eller riskerar uppstå brist på tillgång till grundvatten av god kvalitet Kommunerna bevakar vatten- och avloppsförutsättningar vid bygglovsansökningar. Kommuner kan föreskriva om tillståndsplikt eller anmälningsplikt för anläggning av nya brunnar i områden där det råder eller riskerar uppstå brist på tillgång till grundvatten av god kvalitet.	Kommuner
FV 7	Planeringsunderlag över potentiella riskområden för saltvatteninträngning i grundvatten tas fram Utvecklingen av ökande permanentboende och exploatering i kustnära områden har skett successivt. Planeringsunderlaget ska ge kommunerna kunskap inför prövning av bygglov/förhandsbesked och eventuella behov av föreskrifter om anmälnings- och tillståndsplikt för enskilda grundvattentäkter och liknande åtgärder.	Länsstyrelsen Kommuner SGU
FV 8	Tillgängliggöra sammanställningar av anläggningar för berg- och grundvattenvärme Energiutvinning ur berg, jord och grundvatten har blivit alltmer omfattande och därmed ökar risken för påverkan på grundvatten. En sammanställning av anläggningarna ger en överblick av omfattningen.	Kommuner
FV 9	Ta fram lokala/regionala planer för vattenförsörjningen Den kommunala vattenförsörjningsplanen bör utgöra ett underlag till översiktsplanen och beaktas i detaljplaner och fördjupade översiktsplaner. På detta sätt kan de frågor som rör vattenförsörjning beaktas vid kommunens samhällsplanering.	Kommuner Länsstyrelsen
FV 10	Vatten- och avloppsplaner tas fram Kommunala vatten- och avloppsplaner håller på att tas fram i samverkan mellan kommuner och Länsstyrelsen .	Kommuner Länsstyrelsen
FV 11	Minskning av obehandlat avloppsvatten från avloppsanläggningar (bräddning) Åtgärden kan genomföras genom ett förbättrat ledningsnät eller minimering av bräddningar. Arbetet ska vara en löpande del i Länsstyrelsens och kommunernas tillsyn och prövning. Verksamhetsutövare är ansvarig och Länsstyrelsen och miljökontoren är tillsynsmyndighet.	Verksamhetsutövare Kommuner Länsstyrelsen
FV 12	Minskning av ovidkommande vatten och tillskottsvatten till avloppsreningsverk Ovidkommande vatten är inträngande vatten och tillskottsvatten är dagvatten. Verksamhetsutövare är ansvarig och Länsstyrelsen och miljökontoren är tillsynsmyndighet.	Verksamhetsutövare Kommuner Länsstyrelsen

TEMA: Hållbar bebyggelseutveckling

En god vardagsmiljö innebär bl.a. att den bebyggda miljön stödjer människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur. Blekinges storlek och den mindre storleken på tätorter innebär en närhet till service, handel och grönområden.

Blekinge kan indelas i tre zoner – en kustbygd, en mellanbygd (slättbygd) och i norr en skogsbygd. Bebyggelsens struktur och täthet varierar mellan de olika zonerna. I skogsbygden är bebyggelsen gles och består i första hand av enstaka gårdar, verksamheter eller bostäder. I mellanbygden är bebyggelsen tätare och här finns flera tätorter, inte minst Olofström (kommunhuvudort). I Blekinges södra kustbygd finns merparten av den bebyggda miljön, fyra av länets fem centralorter är placerade här. Övrig bebyggelse i länet är i första hand lokaliserad utmed större kommunikationsleder och/eller vattendrag.

Den bebyggda miljön hyser i flera fall stora arkitektoniska värden och kulturmiljövärden, inte minst världsarvet "Örlogsstaden Karlskrona" och skärgårdens äldre fiskelägen.

Utmaningar

Den huvudsakliga bebyggelseutvecklingen i Blekinge sker utmed kusten. Bebyggelseutvecklingen utmed kusten innebär ökat underlag för service, närhet till kollektivtrafik, samtidigt som det medför att anspråken ökar på kusterna och deras bevarandevärden. Olika typer av markanvändningsändamål ska samsas på en begränsad yta, vilket ibland ger upphov till konflikter vad gäller störningar och miljö-

Åtgärderna bidrar främst till miljömålen:

- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt odlingslandskap
- Ett rikt växt- och djurliv
- Levande skogar

effekter. Ytterligare utmaningar är tillgång till goda lösningar vad gäller vatten- och avloppsförsörjning samt stigande havsnivåer på grund av förväntade klimatförändringar. I glesbygden finns andra utmaningar eftersom underlaget för service och kollektivtrafik är litet. Möjligheterna att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid sjöar och vattendrag (inte vid kusten) kan bidra till att öka arbetstillfällena och underlaget för service på landsbygden. Samtidigt måste detta vara förenligt med strandskyddets syften. Ett fungerande samspel mellan tätorterna/den tätbebyggda miljön och landsbygden är viktigt för att kunna nå miljömålen.

För att möjliggöra en levande landsbygd/skogsbygd/skärgård och få ett fungerande samspel mellan stad och land krävs insatser från och samverkan mellan en mängd aktörer. En fungerande samordning behövs mellan kommunernas översiktsplanering och övrig utvecklingsplanering t.ex. trafik- och infrastrukturplaneringen, regionala utvecklingsprogram, landsbygdsprogram. Att en sådan samordning ska ske regleras i den nya Plan- och bygglagen (2011) och det är en utmaning att få samordningen att fungera på ett bra sätt.

Andra utmaningar består i att kunna bidra till såväl attraktiva som funktionella, trygga och hälsosamma livsmiljöer. Flertalet kommuner har tätortsanalyser som beskriver arkitektoniska, sociala värden och utvecklingsmöjligheter i sina översiktsplaner, samtliga städer och tätorter skulle behöva sådana analyser. I samband med att tätorter växer och bebyggelsen utvecklas uppstår ofta frågor kring hälso- och säkerhetsrisker. Det är viktigt att man hittar lösningar som bidrar till en hållbar utveckling.

Tätortsnära natur- och kulturmiljöer är värdefulla rekreationsområden och ett viktigt inslag i en god bebyggd miljö. Idag saknas en regional samordning av natur- och kulturfrågor. På lokal nivå bidrar natur- och kulturmiljöerna till en god livskvalitet, men kommunala underlag saknas. Ett uppmärksammat problem är påverkan på människors hälsa p.g.a. radon. Kunskapsläget har ökat men det återstår fortfarande arbete för att få en regional helhetsbild.

Åtgärder

Ett sätt att främja hållbar bebyggelseutveckling och underlätta avvägningarna mellan exploaterings- och bevarandeintressen är att utveckla planerings- och

kunskapsunderlag för samhällsplaneringen. Detta kan vara program och analyser för skydd av kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer, om natur- och kulturmiljövärdena i de tätortsnära skogarna, odlingsmarkerna och vattenområdena. Det finns också ett behov av att vidareutveckla kunskapsunderlaget när det gäller miljö- och hälsorisker i planeringen t.ex. för buller, farligt gods, klimatiförändringar och översvämningsrisker, ras och skred samt markföroreningar. Uppdaterade natur- och kulturmiljöprogram är ett verktyg vid prioritering av områden som kan utvecklas och samspela med bebyggelseutvecklingen. Flera av de föreslagna åtgärderna syftar därför till att ta fram underlag som kan underlätta framtida bedömningar kring motstående intressen.

Länsstyrelsen har en viktig uppgift att tillhandahålla regionala planeringsunderlag och samordna statliga intressen. Kommunerna har ett stort ansvar genom att beakta miljömålen i den fysiska planeringen. För att få ett bättre grepp om hälsorisker i inomhusmiljön bör bl.a. en kartläggning göras över radonhalten i skolor, förskolor och bostäder.

Nr	Åtgärd	Aktör
HB 1	Ta fram kunskaps- och planeringsunderlag för skydd och skötsel av tätortsnära natur- och rekreationsområden som stöd för tätortsutveckling Tätortsnära skogar och deras värden ur natur-, kultur- och rekreationssynpunkt liksom behoven av områden för tätorts/bebyggelseutveckling identifieras. Avvägningar görs mellan olika intressen och rekommendationer redovisas kring vilka områden som är viktiga att bevara och utveckla, t.ex. i en grönstrukturplan.	Kommuner Skogsstyrelsen Länsstyrelsen
HB 2	Framtagande och vidareutveckling av stadsmiljöprogram och tätortsanalyser Aktuella analyser och program identifierar arkitektoniska och estetiska värden samt behandlar frågor som berör trygghet och tillgänglighet. Stöd för beslut om utveckling och utformning av stads- och tätortsmiljön.	Kommuner Länsmuséet Länsstyrelsen
HB 3	Ta fram/uppdatera kunskaps- och planeringsunderlag för hälso- och säkerhetsaspekter som stöd för fysik planering och byggande Underlag tas fram eller uppdateras t.ex. klimat- och översvämningsrisker, risker i inomhusmiljön (ex fukt, mögel, buller). Risker kring miljöfarliga anläggningar och transportleder, farligt gods m.m..	Länsstyrelsen Kommuner Räddningstjänsten Landstinget
HB 4	Ta fram fördjupningar av riksintressen för kulturmiljövården Områdena ses över och ges förtydligade värdebeskrivningar. Gränsdragningar kan även ses över för att utgöra ett bättre underlag för den fysiska planeringen.	Länsstyrelsen Kommuner
HB 5	Ta fram ett samlat regionalt natur- och kulturmiljöprogram Natur- och kulturmiljöfrågorna måste samordnas med varandra. Detta kan ske i ett gemensamt natur- och kulturmiljöprogram.	Länsstyrelsen Kommuner Länsmuséet
HB 6	Ta fram kommunala natur- och kulturmiljöprogram De kommunala programmen utgör underlag för den fysiska planeringen och utgår från kommunala värden med större detaljrikedom än det regionala programmet. Antas av kommunfullmäktige.	Kommuner Länsmuséet Länsstyrelsen
HB 7	Samverkan kring kust- och skärgårdsfrågor i översiktsplanering Kusten bör betraktas som en gemensam resurs för samtliga kustkommuner som i samverkan hanterar skärgårdens miljö- och hushållningsfrågor.	Kustkommuner Länsmuséet Blekinge Arkipelag Länsstyrelsen
HB 8	Förebygga brand i kulturmiljöer och minska konsekvenserna vid brand Inventeringar och analyser utförs för att se vilka åtgärder som bör göras och vilka kulturmiljöer som ska prioriteras i det förebyggande skyddet mot brand. Samordnas med kommunernas arbete enligt lag om skydd mot olyckor.	Länsstyrelsen Räddningstjänsten Fastighetsägare Kommuner Riksantikvarieämbetet
HB 9	Kartlägga radonhalter i skolor och förskolor Kartlägga radonhalten i skolor och förskolor för att skydda barn mot exponering. I de fall mätningar saknas bör verksamhetsutövaren genomföra radonmätning och åtgärda eventuella förhöjda nivåer.	Kommuner Länsstyrelsen

TEMA: Mindre gift på drift

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Flera sektorer t.ex. plast-, metall- och pappersindustrier, är kraftigt beroende av kemikalier för att upprätthålla sin produktion. Farliga och långlivade ämnen fortsätter att produceras och användas och kommer att finnas kvar i olika material och konstruktioner och i miljön under mycket lång tid. Många ämnen lagras i djur och människor och kommer att flera generationer fram orsaka cancer, missbildningar och försvårad fortplantning.

Sveriges möjligheter att begränsa miljöpåverkan från kemikalier genom lagstiftning är starkt beroende av hur EU:s kemikaliepolitik utformas och kemikalielagstiftningen [Reach](#) tillämpas. Emellertid kan allmänheten bidra till minskad spridning av gifter genom att använda miljövänliga produkter och på andra sätt förhindra att skadliga ämnen kommer ut i naturen. Alla långlivade kemiska föreningar och tungmetaller som människan producerar eller använder riskerar att förr eller senare hamna i miljön.

Utmaningar

Vår enorma kemikalieanvändning och kunskapsbrist om kemikaliers hälso- och miljöegenskaper försvårar arbetet med utfasning av farliga ämnen. Fortfarande saknas mycket kunskap om vilka egenskaper hos kemikalier och föroreningar som påverkar människors hälsa och miljön.

Förorenade områden är ett stort bekymmer eftersom giftiga kemikalier kan läcka ut under lång tid och skada miljön och påverka människors hälsa. Det är en utmaning att hantera och lagra förorenade massor på ett säkert sätt. Många verksamheter i Blekinge,

Atgärderna bidrar främst till miljömålen:

- Giftfri miljö
- Frisk luft
- Grundvatten av god kvalitet
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt odlingslandskap
- Levande skogar
- Myllrande våtmarker
- Ett rikt växt- och djurliv

såväl pågående som nedlagda, har orsakat föroreningar i det område där verksamheten ligger och en omfattande inventering är nödvändig för att kartlägga dessa. Kommunerna behöver stöd i form av tillsynsvägledning för att utreda ansvarsfrågan för förorenade områden med riskklass 1 och 2, samt för att kunna arbeta med inventering av de miljöfarliga verksamheter som fortfarande är i drift.

I Blekinge finns ett stort antal fritidsbåtar. Båtlivet påverkar miljön negativt bl.a. genom giftiga båtbotenfärger och användning av äldre tvåtaktsmotorer med ineffektiv förbränning.

Bekämpningsmedelsrester har hittats både i kommunala vattentäkt, enskilda brunnar och ytvatten. Bekämpningsmedel används inom industri (tryck- och vakuumimpregnering av virke) och jordbruk, men även inom trädgårdsnäring, på golfbanor, banvallar, vägrenar och i privata trädgårdar. Användningen av bekämpningsmedel innebär såväl miljörisker men också hälsorisker. Det är en utmaning att förhindra att bekämpningsmedelsrester når yt- och grundvatten.

Åtgärder

Kunskapen om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper behöver förbättras avsevärt för att ett framgångsrikt utfasnings- och riskminskningsarbete ska kunna bedrivas. Det är viktigt att arbetet med utfasning av miljöfarliga ämnen till förmån för mindre skadliga ämnen fortgår. Den EU-gemensamma kemikalielagstiftningen Reach bidrar till målsättningen. Med Reach har företagen ett tydligt ansvar att redovisa och riskbedöma kemiska ämnen.

Aktivt tillsynsarbete, information och rådgivning är viktiga åtgärder för ökad medvetenhet och förändrad attityd kring farliga kemikalier och hanteringen av dessa. Dessutom behöver regional uppföljning av halter och effekter i miljön förbättras avsevärt.

Ökad kunskap om förorenade områden skulle underlätta arbetet med hantering av förorenade områden och massor. Riktlinjer och vägledning är viktiga verktyg.

Åtgärder föreslås för att minska utsläppen av bensin från fritidsbåtar och för att begränsa spridningen av båtbottnfärger i miljön.

Inom lantbruk används kemikalier av olika slag, bl.a. bekämpningsmedel. Åtgärder för att minska användningen av dessa samt för att minska att giftiga kemikalier kommer ut i dricksvattentäkt och naturen, är viktiga. Det är svårt att hantera bekämpningsmedel i dricksvattnet, och de tenderar att vara långlivade i vattenmiljön. Det mest effektiva sättet att förhindra att vattnet blir påverkat av bekämpningsmedel så att det inte kan användas för dricksvattenproduktion, är att arbeta förebyggande så att bekämpningsmedlet inte hamnar i vattnet.

Nr	Åtgärd	Aktör
MG 1	Kartläggning av miljöfarliga verksamheters kemikalieanvändning En kartläggning genomförs av verksamheters hantering av miljö- och hälsofarliga ämnen.	Länsstyrelsen Kommuner
MG 2	Kemikaliefri bekämpning av ogräs på offentlig mark Krav ställs på att alternativa metoder används istället för kemisk bekämpning på offentlig mark.	Kommuner Region Blekinge
MG 3	Information om en giftfri vardag Informationskampanjer genomförs riktade till näringsliv, allmänhet, offentlig verksamhet och bransch- och intresseorganisationer med tema "Giftfri vardag" (kläder, skor, leksaker, kosmetik, hygienprodukter, elektronik, byggvaror).	Kommuner Länsstyrelsen Miljösamverkan Blekinge Kronoberg Region Blekinge
MG 4	Utfasning av särskilt farliga ämnen inom byggbranschen Offentliga verksamheter ställer krav på "giftfria" byggvaror hos byggleverantörer motsvarande t ex BASTA-kraven (IVL Svenska Miljöinstitutet och Sveriges Byggindustrier).	Kommuner Byggbranschen Trafikverket
MG 5	Ta fram riktlinjer för hantering av förorenade massor Riktlinjer tas fram för säker hantering av förorenade massor vid mellanlagring, behandling och slutgiltig användning. Vägledning riktas till myndigheter som kommer i kontakt med schaktmassehantering. Information och samverkan med branschen.	Länsstyrelsen Kommuner Byggbranschen Miljösamverkan Blekinge Kronoberg

Nr	Åtgärd	Aktör
MG 6	Inventering av förorenade områden - pågående verksamhet Allmän information och riktad vägledning ges till kommuner vid inventering och riskklassning av förorenade områden inom pågående miljöfarlig verksamhet för kommunala tillsynsobjekt.	Länsstyrelsen Kommuner Miljösamverkan Blekinge Kronoberg
MG 7	Riktat arbete med tillsynsvägledning för förorenade områden Tillsynsvägledning och workshops genomförs för att stödja kommunerna i arbetet med att utreda ansvarsfrågan för förorenade områden med riskklass 1 och 2.	Länsstyrelsen Kommuner
MG 8	Information till fritidsbåtsägare om båtlivets miljöpåverkan Informera ägare till småbåtar om hur deras miljöpåverkan kan minskas, ex. genom användning av miljövänliga oljor, alkylatbensin, fyrtaktsmotorer, elmotorer och att hålla fartbegränsningar. Informationen bör även omfatta avfallshantering, båtbottnfärger och hanteringen av slipdamm.	Kommuner Marinor Blekinge båtförbund
MG 9	Länsgemensamma tillsynskampanjer av småbåtshamnar Åtgärden syftar till att minska påverkan från båtlivet som kan ha en negativ inverkan på vattenkvaliteten.	Kommuner
MG 10	Tillsyn av omhändertagande av olja och oljehaltigt avfall i hamnar med hög aktivitet Det är viktigt att hamnarna kan ta hand om olja och oljehaltigt vatten, vilket också är reglerat i lag.	Kommuner Länsstyrelsen Hamnbolag Sjöfartsverket
MG 11	Minskad användning av bekämpningsmedel inom jordbruket, som aktiv substans per ha och antal bekämpningar per ha Information och rådgivning om alternativ till kemisk bekämpning. Prognoser och varningsverksamhet för skadegörare. Rådgivning om behovsanpassade doser av bekämpningsmedel.	Länsstyrelsen LRF Rådgivningsorganisationer Trädgårdsföreningar
MG 12	Utvärdera den översiktliga riskbedömningen av potentiell föroreningsbelastning på grundvattenförekomster som utfördes inom "Förvaltningsplan för Södra Östersjöns Vattendistrikt 2009-2015" Grundvattenförekomster som används för dricksvattenförsörjning prioriteras. Riskbedömningen utvärderas mot bakgrund av kända lokala förhållanden. Länsstyrelsen vägleder arbetet som genomförs i samarbete med kommuner och räddningstjänsten.	Länsstyrelsen Kommuner Räddningstjänsten
MG 13	Skydda kommunala vattentäkter och grundvatten från kemiska bekämpningsmedel Vattenskyddsområden bör lokaliseras och fastställas på ett korrekt underlag. Vid tillståndsprövning av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden följer den vägledning som finns på området. Skydd av grundvattentäkterna kommer i första hand, men även övriga grundvattenmagasin bör skyddas.	Länsstyrelsen Kommuner

TEMA: Mindre klimatpåverkan

– energi och transporter

Temperaturen på jordklotet har stigit i takt med att växthusgaserna i atmosfären har ökat. Människans utsläpp av växthusgaser har ökat kraftigt efter industrialiseringen och ökningen har gått allt snabbare under de senaste decennierna. En stor del av dagens utsläpp av växthusgaser påverkar jordens klimat mer än 100 år framåt i tiden.

Förändringarna i klimatet bedöms bli större vid våra nordliga breddgrader än i världen i genomsnitt. SMHI:s klimatberäkningar för Blekinge fram till år 2100 ger bilden av ett varmare och blötare klimat. Vattendragen beräknas få ökat vattenflöde under vintern och minskat flöde under sommaren. Den globala uppvärmningen väntas leda till stigande havsnivåer. För Blekinges del beräknas medelhavsnivån stiga med 0,3–1,3 m till år 2100 (kompenserat för landhöjningen).

Framtida klimatförändringar kan få stora konsekvenser i Blekinge. Risken för översvämning, ras, skred och erosion kommer att öka. Eftersom en stor del av befolkningen bor längs kustbandet utgör stigande havsnivåer ett allvarligt hot mot bebyggelse och infrastruktur. Belastningen på dricksvatten- och avloppssystemen förväntas öka, denna infrastruktur är periodvis hårt belastad i många samhällen redan idag. Förutsättningarna för skogs- och jordbruksproduktion kommer att förbättras och samtidigt ökar skogs- och skördeskador av olika slag. Naturen kommer att förändras. I Östersjön kan ekosystemen förändras drastiskt. Det varmare klimatet kommer också att föra med sig hälsorisker, bland annat ökad smittspridning till både människor och djur.

Åtgärderna bidrar främst till miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
-
-
-

Utmaningar

FN:s ramkonvention för klimatförändringar innebär att halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. För att kunna nå målet krävs internationellt samarbete och att alla länder bidrar med insatser. EU:s medlemsstater har enats om målet att begränsa ökningen av den globala medeltemperaturen till högst 2 grader jämfört med förindustriell temperaturnivå. Detta innebär att EU:s utsläpp måste minska med 80-95% till år 2050.

Den svenska regeringen arbetar för att uppnå visionen om ett Sverige utan nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären år 2050. Uppgiften är mycket ambitiös och omfattande eftersom detta berör hela samhället. För att klara uppgiften måste arbetet med utsläppsminskningar brytas ner per sektor och analyseras vad som behöver göras från och med nu fram till år 2050. Varje svensk använder tre gånger så mycket energi som en genomsnittlig världsmedborgare. För att åstadkomma nödvändiga utsläppsminskningar krävs att energianvändningen och användningen av fossila bränslen minskar – effektivare transporter och energiförsörjning samt övergång till förnybara energikällor.

Åtgärder

Åtgärder inom detta temaområde kommer att läggas till under 2013. Under Länsstyrelsens ansvar utarbetas en klimat- och energistrategi under 2012-2013 i bred samverkan med olika intressenter inom offentlig och privat verksamhet i Blekinge. Klimat- och energistrategin med dess åtgärder kommer att skickas ut på bred remiss och därefter infogas åtgärderna i detta åtgärdsprogram.

TEMA: Skog och odlingslandskap

Blekinge har ett skiftande landskap med höga natur- och kulturmiljövärden. Värdena är bl.a. knutna till odlingslandskapets ängs- och hagmarker, samt till ädellövskogen utmed kusten. Den varierade naturen har stor betydelse för människors rekreation och friluftsliv.

Cirka 70 % av Blekinges landyta utgörs av skogsmark. Granskogar utgör mer än hälften av skogsarealen och ca 14 % är ädellövskog. Blekingekusten karakteriseras av ädellövskog med ek och bok som når ända ut till havet. Denna naturtyp är unik för Blekinge och hyser stora biologiska värden. Skogarna har även stor betydelse för det tätortsnära friluftslivet och innehåller betydande kulturmiljövärden. Blekinge har ett nationellt ansvar för gamla ek- och bokskogar.

Blekinge har omfattande ängs- och hagmarker som är beroende av en kontinuerlig hävd genom bete eller slåtter. Odlingslandskapets höga natur- och kulturvärden hotas av den succesiva igenväxningen som sker då hävden av markerna upphör. Blekinges hagmarker med grova, solbelysta ekar utgör viktiga livsmiljöer för en mängd arter av bl.a. lavar, svampar och skalbaggar. Trädbärande ängar och hagar är av biologiska skäl prioriterade för skydd i länet. Utmed kusten finns havsstrandängar som är viktiga för fågellivet. I skärgårdsmiljön dominerar torra, magra enbuskmarker med inslag av hållmarker.

Jordbruket i Blekinge är mångfacetterat. I skogsbygden dominerar familj jordbruk och deltidsjordbruk, huvudsakligen inriktade på nöt- och lammköttproduktion. I mellanbygden odlas spannmål och i kust-

Åtgärderna bidrar främst till miljömålen:

- Ett rikt odlingslandskap
- Bara naturlig försurning
- Levande sjöar och vattendrag
- Ingen övergödning
- Giffri miljö
- Myllrande våtmarker
- Grundvatten av god kvalitet
- Levande skogar
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt växt- och djurliv

bygden och de mer jordbruksintensiva områdena på Listerlandet i väster och Ramdala i öster är växtodlingen inriktad på stärkelsepotatis, sockerbetor och grönsaker. Här finns även en betydande djurproduktion med huvudsakligen slaktsvin och slaktkyckling. I Blekinge är knappt 9 procent av åkerarealen ansluten till stöd för ekologisk odling jämfört med 16,5 procent nationellt. Den ekologiskt producerade mjölken är 10 procent av den producerade mjölken i länet, vilket är lägre än riksgenomsnittet.

Utmaningar

De största hoten mot den biologiska mångfalden i skogen är: skogsbruket och effekten av luftföroreningar som orsakar markförsurning och övergödning. Det är en stor utmaning att skydda de skogsarealer som behövs.

Skogsmarken bidrar till försurningen eftersom ett stort uttag av träd, grenar och toppar från skogen ger ett underskott av näringsämnen som annars hjälper till att neutralisera försurande ämnen i marken.

Allt brukande av jorden och den djurhållning som är förknippad med jordbruksdrift har en påverkan på miljön. Ett aktivt jordbruk är dock en förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Utmaningen ligger i att se nya möjligheter för en levande landsbygd. Djurhållningen har förändrats mot större besättningar samtidigt som de mindre försvinner. För att få betesdjur till våra betesmarker i hela länet är det nödvändigt att hitta nya former för betesdriften som passar den utveckling som sker på djur- och brukarsidan.

Ekologisk produktion syftar till att få en livsmedelsproduktion som både värnar om djur och miljö och som är konkurrenskraftig på lång sikt. Ekologiskt

lantbruk innebär att lantbrukarna hushåller med tillgängliga naturresurser och även tar stor hänsyn till miljön när de producerar mat. Det är en utmaning att få en livsmedelsproduktion som värnar om djur och miljö och som är konkurrenskraftig på lång sikt.

Övergödningen drabbar mark, sjöar, vattendrag och hav. Orsaken är utsläpp av fosfor och kväveföreningar från mänsklig verksamhet. Både skogs- och jordbruk bidrar till övergödningen. Effekter av övergödning är bl.a. utarmning av den biologiska mångfalden såväl på land som i vatten, igenväxning av sjöar och vattendrag samt algbloomning och botten-död (syrebrist) i havet. Kväveföreningar når även grundvattnet och ger ökade halter av nitrat i dricksvattnet. Övergödningen har även negativ påverkan på förutsättningarna för bad, turism och friluftsliv.

Åtgärder

För att bevara natur- och kulturvärden är det viktigt att arbetet med att avsätta skyddsvärd skog fortsätter.

Skogsbruksåtgärder vid sjöar, vattendrag och våtmarker kräver stor hänsyn. Kantzoner gör nytta på all mark som gränsar mot vatten, bl.a. som livsmiljö, klimatanläggning och reningsverk för vattendraget. Genom att låta bli att markbereda alldeles intill vattendrag och sjöar minskar man risken för att slam och näringsämnen ska transporteras ut i vattnet.

Samtliga betesmarker ska bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena är beroende av att jordbruk fortsätter att bedrivas, men också av vilka metoder som används i jordbruket. Bland annat är betande djur en förutsättning för att bevara våra betesmarker.

Den ekologiska produktionen i länet sker främst inom mjölkproduktionen. Andelen ekologiskt producerade varor är fortfarande låg. En ökad konsumtion av ekologiska livsmedel inom offentlig sektor skulle stimulera en positiv och hållbar utveckling av marknaden med möjlighet att öka den ekologiska odlingen i länet.

Nr	Åtgärd	Aktör
SO 1	Långsiktigt skydd av skogsmark Skogens värde för biologisk mångfald och rekreation bör bevaras. I Blekinge ska 5 500 ha skog skyddas, varav 3 850 hektar som naturreservat och 1 650 hektar som biotopskyddsområden eller naturvårdsavtal.	Skogsstyrelsen Länsstyrelsen Kommuner Markägare
SO 2	Behålla och/eller skapa kantzoner vid avverkning utmed sjöar, vattendrag och våtmarker Kantzonen påverkar bland annat vattentemperatur, erosion, pH samt tillflödet av partiklar, näringsämnen och giftiga metalljoner. Alla dessa faktorer är av avgörande betydelse för en rad olika växter och djur i och omkring vattendraget.	Skogsstyrelsen Skogsägare Regionala företag inom skogssektorn LRF Rådgivningsorganisationer
SO 3	Markberedning begränsas i anslutning till sjöar, vattendrag och våtmarker Markberedning exponerar mineraljord och ökar risken för erosion och transport av slam till ytvatten. Risken för erosion beror bl.a. på jordarten, markens lutning, markberedningsmetoden och utförandet.	Skogsstyrelsen Skogsägare Regionala företag inom skogssektorn LRF Rådgivningsorganisationer

Nr	Åtgärd	Aktör
SO 4	Ökad askåterföring efter avverkning och uttag av GROT Askåterföring återställer pH och basmättnadsgrad samt tillgången på mineraliserbart fosfor i marken, i en omfattning som motsvarar minskningarna vid uttag av grenar och toppar (GROT).	Skogsstyrelsen Kommuner Skogsägare Regionala företag inom skogssektorn LRF Rådgivningsorganisationer
SO 5	Strategi för att bevara representativa helhetsmiljöer i länets odlingslandskap med höga natur- och kulturvärden Syftet är att tydliggöra och effektivisera arbetet med att bevara odlingslandskapets helhetsmiljöer.	Länsstyrelsen LRF
SO 6	De mest värdefulla ängs- och hagmarkerna och helhetsmiljöerna identifieras och prioriteras för stöd och åtgärder Åtgärden finansieras med landsbygdsutvecklingsmedel.	Länsstyrelsen LRF
SO 7	Restaurering av marker i skärgårdslandskapet Syftet är att restaurera igenväxta skärgårdsmiljöer för att förstärka den biologiska mångfalden och rekreationsvärden. LIFE+-projektet "GRACE" pågår i Blekinge tom år 2016. I Blekinge kommer 13 öar med olika grader av igenväxning att restaureras inom projektet.	Länsstyrelsen Markägare
SO 8	Utveckla nya former för hävden av ängs- och betesmarker Antalet betesdjur är begränsat, alternativa lösningar för hävden av ängs- och betesmarker är nödvändig.	Länsstyrelsen LRF
SO 9	Rådgivning för lantbruk Rådgivarbesök där ett helhetsgrepp på gårdens miljöpåverkan genomförs så att lantbrukare får hjälp att prioritera bland miljöåtgärder.	Länsstyrelsen Greppa näringen Lantbrukare Rådgivningsorganisationer
SO 10	Ökning av skydds- och kantzoner på åkermark utmed vattendragen Åtgärden innebär att näringsämnen från jordbruksmark fångas upp innan de kommer ut i vattendragen.	Länsstyrelsen LRF Rådgivningsorganisationer Lantbrukare
SO 11	Ökad andel ekologisk odling Utnyttja de möjligheter som finns för att ansluta arealer till miljöstödet för ekologisk odling samt stöd för kvalitetscertifiering och mervärden inom jordbruket. Det nationella målet för ekologisk odling är 20 procent ekologisk certifierad areal.	Länsstyrelsen Kommuner LRF Rådgivningsorganisationer
SO 12	Ökad andel konsumtion av ekologiska livsmedel inom den offentliga sektorn För att stimulera en positiv utveckling av marknaden för ekologiska livsmedel och en hållbar utveckling bör 25 procent av den offentliga konsumtionen vara ekologiska livsmedel.	Länsstyrelsen Landstinget Kommunerna

Bilaga 1: Framtida åtgärdsförslag

Här kommer vi att lägga förslag som kommit fram vid framtagandet av åtgärdsprogrammet, men som inte prioriteras i nuläget.

Remissinstanserna är välkomna att lämna förslag på framtida åtgärder.

Bilaga 2: Framtagande av åtgärdsprogram

Under 2011-2012 har en regional arbetsgrupp med representanter från kommunerna, Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen och Miljöförbundet Blekinge Väst haft möten och diskuterat vilka åtgärder som är viktiga och aktuella för länets miljöarbete. Det äldre åtgärdsprogrammet från 2005 har använts som utgångspunkt och befintliga åtgärder har uppdaterats. Nya åtgärder har föreslagits av såväl arbetsgruppen som de miljö kvalitetsmålsansvariga med olika kompetens på Länsstyrelsen. Indelningen i temaområden har reviderats och en prioritering av åtgärder har genomförts enligt nedanstående avgränsningar.

- Fokusera på insatser som gör bäst nytta
- Åtgärder som är enkla att genomföra
- Ta till vara pågående/planerade åtgärder och handlingsplaner. Utgå från kommunernas prioriteringar
- Prioriterade områden (miljöproblem) för Blekinge

Åtgärdsprogrammet ska omfatta rekommendationer på åtgärder som behöver genomföras av länets aktörer för att vi ska uppnå miljö kvalitetsmålen.

Åtgärden ska peka på vad som behöver göras, inte specificera hur.

Länets aktörer beslutar var för sig att genomföra de åtgärder som krävs för att vi ska nå de regionala och nationella miljö målen.

Projektorganisation

Ansvarig för projektet är Länsstyrelsens styrgrupp för miljö målsarbetet och beslutande av åtgärdsprogrammet tas av Länsstyrelsen i Blekinge.

Arbetsgruppen består av Länsstyrelsens, Skogsstyrelsens och kommunernas miljö målssamordnare eller motsvarande samt en representant för Miljöförbundet Blekinge väst, där Länsstyrelsens miljö målsamordnare är projektledare.

Medaktörer är berörda tjänstemän på Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen respektive kommunerna.

Bakgrund

Enligt länsstyrelseinstruktionen (SFS 2007:825) ska Länsstyrelserna ”verka för att de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen uppnås, och svara för regionalt mål- och uppföljningsarbete, stödja kommunerna med underlag för deras miljö målsarbete, verka för att målen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat”.

Enligt uppdrag 46 i Länsstyrelsernas regleringsbrev för 2012 ska Länsstyrelserna svara för den regionala samordningen av arbetet med miljö kvalitetsmålen. Det innebär bland annat att i bred förankring i länet utveckla regionala åtgärdsprogram för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Länsstyrelsen i Blekinge fastställde under 2005 ett regionalt åtgärdsprogram för miljö målsarbetet i Blekinge län som omfattar 82 åtgärder inom fyra områden: energi och transport, vattenkvalitet, jordbruk, markanvändning. Huvudansvariga för åtgärden i detta program är främst kommunerna och Länsstyrelsen. Åtgärdsprogrammet behövde aktualiseras och en metod för samverkan kring det regionala åtgärdsarbetet utarbetas

Deltagare

Personer som deltagit i den regionala arbetsgruppen för att ta fram åtgärdsprogrammet. Deltagarna har varit aktiva under olika tidsperioder.

Länsstyrelsen i Blekinge

Jenny Hertzman

Anna-Karin Bilén

Monika Puch

Skogsstyrelsen

Thomas Vestman

Joakim Hemberg

Karlshamn kommun

Göran Edvinsson

Karlskrona kommun

Aida Zubic

Kenneth Gyllensting

Olofström kommun

Anders Emgård

Eva Johansson

Ronneby kommun

Monika Oredsson

Emma Sjögren

Kerstin Hannrup

Sölvesborg kommun

Helen Gärner

Miljöförbundet Blekinge Väst

Jonas Engzell

Andreas Jezek

Miljökvalitetsmål	Ansvarig på Länsstyrelsen
1. Begränsad klimatpåverkan	Cecilia Näslund
2. Frisk luft	Camilla Schön
3. Bara naturlig försurning	Roger Johnsson
4. Giftfri miljö	Fredrik Andreasson
5. Skyddande ozonskikt	Eivor Nydahl
6. Säker strålmiljö	Georg Marcusson
7. Ingen övergödning	Gunnar Milvert
8. Levande sjöar och vattendrag	Andreas Nilsson
9. Grundvatten av god kvalitet	Cecilia Näslund
10. Hav i balans, levande kust och skärgård	Ulf Lindahl
11. Myllrande våtmarker	Åke Widgren
12. Levande skogar	Åke Widgren
13. Ett rikt odlingslandskap	Maria Strand
15. God bebyggd miljö	Kristina Stark
16. Ett rikt växt- och djurliv	Annika Lydänge

